

LIBRIS

We know
books

Oriana Fallaci, *Solo io posso scrivere la mia storia. Autoritratto di una donna scomoda*

© 2016-2017 Rizzoli Libri S.p.A. / Rizzoli, Milan

© 2018 Mondadori Libri S.p.A., originally published by Rizzoli BUR, Milano, Italy

Credit foto copertă: © Oriana Fallaci Family Archive

© 2026 by Editura Lebăda Neagră
pentru prezenta ediție în limba română

Această carte este protejată de legile copyrightului. Reproducerea, multiplicarea, punerea la dispoziția publică, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea deținătorului copyrightului constituie încălcări legislative cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc în conformitate cu legile în vigoare.

www.blackswanpublishing.ro

Editura Lebăda Neagră
Iași, Str. Plopilor fără Soț, nr. 45, 700273

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

FALLACI, ORIANA

Doar eu pot să-mi scriu povestea: autoportretul unei femei incomode /
Oriana Fallaci; trad. din lb. italiană de Liliana Nechita. - Iași: Lebăda Neagră, 2026

Index

ISBN 978-630-330-167-9

I. Nechita, Liliana (trad.)

821.131.1

ORIANA FALLACI

DOAR EU POT SĂ-MI SCRIB POVEȘTEA
AUTOPORETUL UNEI FEMEII
INCOMODE

Traducere din limba italiană
de Liliana Nechita

Lebăda Neagră
Iași, 2026

R
Ragghianti, Ludovico 37
Ramat, Giò (coleg de liceu) 37
Rimbaud, Jean-Nicolas-Arthur 187
Rizzoli, Angelo 118-119
Rosai, Ottone 14
Rosselli, Carlo 35
Rossi, Ernesto 37
Rossi, Mario Manlio 41

S
Sage, Michael 93-95
Salgari, Emilio 19-20
Salvemini, Gaetano 35
Shakespeare, William 87, 120, 208
Sharon, Ariel 210
Shepard, Alan 86
Simons, Howard 194
Socrate 39
Somoza Debayle, Anastasio 140
Sordi, Alberto 163, 165

T
Taylor, Elizabeth 149, 154
Toffler, Alvin 164, 166, 169
Togliatti, Palmiro 37, 47
Tolstoi, Lev Nikolaevici 120, 191

U
Ugolini, Piero (coleg de liceu) 37
Ustinov, Peter 94
U Thant, Maha Thray Sithu 159

V
Valiani, Leo 35, 37
Verne, Jules 19-20, 76
Vittorio Emanuele III de Savoia 39

W
White, Edward 86
Whitman, Walt 36
Woolf, Virginia 36

CUPRINS

PARTEA ÎNTÂI Vorbesc florentina, gândesc florentin

Nu cred în mituri	7
Oriana Anastasia	9
Nu e nicio fericire să fii copil	23
Eroii mei	28
O pacoste la liceu	34
Medic eşuat	42
Primul loc de muncă, prima concediere	45
Plecarea din Florența: de la <i>Epoca</i> la <i>L'Europeo</i>	48

PARTEA A DOUA Muncă și călătorii

În lume	55
Prima călătorie la Teheran	56
Ungaria, moartea libertății	67
Antipatica	69
Sexul inutil	73
Penelopa și America	80
Alte planete ne așteaptă	83
Întoarcerea la New York	90
Florența, anul zero	98
Vietnam și așa să fie	102
Mexic	108

Întoarcerea în spațiu	114
Editorul meu	118
Arta de a lua interviuri	121

PARTEA A TREIA

Dragoste și libertate

Întâlnire inevitabilă	127
Un bărbat și o femeie	128
Moartea unui erou	135
Tosca, în așteptarea morții	138
Întoarcerea în Grecia	143
Căsătorie și nu	163
Copiii nenăscuți	174
Libertate	178
Ultimul dar pentru Alekos	182

PARTEA A PATRA

Meșteșugul scrisului

O scriitoare răpită de jurnalism	191
Adio, <i>Europeo</i> , aleg <i>Corriere</i>	197
Septembrie la Teheran	200
Iubesc romanul, urăsc scrisul	206
La Beirut era așa	210
Mulțumesc, <i>babbo!</i>	216

PARTEA A CINCEA

Proba de foc

Viitor și trecut	221
A trăi și a scrie la New York	224
<i>Alien</i>	226
Atec creștină	231

11 septembrie	235
Iubirea de patrie	239
Noi și ei	242
Moartea este o risipă	246
Nota editorului italian	251

<i>Note</i>	253
<i>Indice de nume</i>	263

Oriana Fallaci (29 iunie 1929 – 15 septembrie 2006), jurnalist de origine italiană, a început studiile la Universitatea din Florența, în medicină și chimie; ulterior, s-a transferat în domeniul artei, însă fără a absolvi. La îndemnul unchiului său, el însuși ziarist, Oriana Fallaci a început cariera în jurnalism, devenind corespondent special pentru ziarul italian *Il Mattino dell'Italia centrale* (1946). Începând cu anul 1967, a fost corespondent de război în Vietnam, Orientul Mijlociu și America de Sud.

Personaj controversat, cu un curaj feroce și o determinare ieșită din comun, Oriana Fallaci a fost un adversar al Islamului, pe care l-a considerat noul fascism, și a contestat modul în care erau tratate femeile musulmane. A luptat împotriva avortului și a susținut superioritatea civilizației occidentale.

Interviurile realizate de Oriana Fallaci au vizat, prin întrebările sale incomode, numeroase personalități: Yasser Arafat (om politic palestinian), Golda Meir (prim-ministru al Israelului), Indira Gandhi (prim-ministru al Indiei), Haile Selassie (împăratul Etiopiei), Deng Xiaoping (politician în China), Henry Kissinger (secretar de stat american).

Cărțile sale au fost traduse în peste 21 de limbi și au fost recompensate cu numeroase premii internaționale pentru pace, progres, cultură și pentru jurnalism.

La Editura Lebăda Neagră, în seria de autor Oriana Fallaci au apărut *Sexul inutil*, *Cele șapte păcate ale Hollywoodului*, *Scrisoare pentru un copil niciodată născut*, *Un Om*, *Interviu cu Puterea și Inshallah*.

PARTEA ÎNTÂI

Vorbesc florentina, gândesc florentin

NU CRED ÎN MITURI

AM ÎNCEPUT SĂ ÎNȚELEG foarte târziu ce înseamnă, ce reprezentam pentru atâtea persoane. De fapt, nici până azi nu am înțeles prea bine. [...] Nu sunt Ioana d'Arc sau Ahile, așa cum mă văd unii. Sunt doar o persoană care are curajul să spună ceea ce gândește, să facă ceea ce crede că trebuie făcut, să trăiască așa cum vrea: fără frică. Sau, mai degrabă, încercând să nu cedeze în fața fricii. Sunt și o persoană foarte serioasă, foarte disciplinată și... foarte dură. (Această autodisciplină, dimpreună cu suferințele și durerile prea mari prin care am trecut, m-a făcut să devin dură.) Dar nimic mai mult. Și nu vreau să mi se atribuie responsabilități pe care nu le am: nu vreau să fiu văzută ca un fel de războinică sau de sfântă. Cultul meu pentru libertate a fost și continuă să fie înțeles greșit (considerând că prin libertate nu înțeleg haos și îngăduință – și nu mă satur să repet, ca și Alekos, că libertatea este o datorie, înainte de a fi un drept). „Anarhismul” meu a fost înțeles greșit, deoarece consider că Anarhia e ceva sacru, superior, un stat utopic în care cetățeanul se guvernează singur, fără să ofenseze pe nimeni, fără să ucidă, fără să fure [...]. Independența mea a fost înțeleasă greșit, deoarece nu s-a înțeles cum și de ce o exercit de o manieră nepartizană, adică de ce denunț murdăriile de dreapta ca și de stânga [...]. Simt că sunt iubită, dar nu sunt înțeleasă. Și nu pricep acea agitație din jurul meu. Și refuz acea divinizare care s-a creat încet, încet în preajma mea. Cu atât mai mult cu cât sunt o persoană

foarte rezervată, foarte timidă, obsedată de intimitate și practic asocială. Și nu cred în mituri, cu atât mai puțin în propriul mit. (1)

ORIANA ANASTASIA

M-AM NĂSCUT LA FLORENȚA, pe 29.06.1929, din părinți florentini: Tosca și Edoardo Fallaci. Dinspre mamă am, totuși, un „filon” spaniol: străbunica ei era din Barcelona. Dinspre tată am un „filon” romagnol: mama lui era din Cesena. Evident, o combinație nereușită din punct de vedere temperamental. Oricum, eu mă consider o florentină pură. Vorbesc florentina, gândesc florentin, simt florentin. Cultura și educația mea sunt florentine. Când călătoresc în străinătate și sunt întrebată din ce țară sunt, răspund: Florența. Nu Italia. Pentru că nu e același lucru. (2)

Primul meu nume ar fi trebuit să fie cel al străbunicii din partea tatălui, Anastasia. Așa dorea fiica ei, adică bunica Giacomina, cu toate că Anastasia îi provocase două răni de neiertat: o abandonase imediat după ce-o născuse într-un orfelinat din Cesena, apoi, douăzeci de ani mai târziu, îi sedusese viitorul soț, adică pe bunicul Antonio. „Îngăduință. N-a făcut-o din răutate.” Așa voia bunicul Antonio (Fallaci) care mai era încă îndrăgostit de Anastasia și nu o ascundea, în ciuda faptului că trecuse o jumătate de secol. „Da, domnilor. Mi s-a lipit de suflet vrăjitoarea aia.” Și părinții mei voiau acest nume fiindcă aveau pentru Anastasia o admirație necondiționată și doreau să-i păstreze amintirea vie prin mine. Se întrebau doar dacă accentul trebuia să pice pe *a* sau pe *i*. Anastasia sau Anastasi? Totuși, s-au răzgândit când au aflat motivul pentru care bunica

Giacoma o iertase, adică atunci când bunicul Antonio le-a dezvăluit că vrăjitoarea se sinucisese. Inspirându-se din Proust, mi-au dat atunci numele ducesei de Guermantes, iar Anastasia (fără accente) a devenit al doilea nume al meu, însoțit totuși de cel al bunicii materne. Oriana Anastasia Talide. Păcat. Mi-a părut întotdeauna rău că nu port numele singurei strămoașe a cărei poveste nu seamănă cu a nimănui altcuiva. (3)

Casa în care m-am născut, cea din strada Piaggione, este și cea pe care mi-o amintesc cel mai bine. Este la ultimul etaj, iar la intrare, imediat pe dreapta, se află camera bunicilor, cu micul altar al bunicii. Altarul este alcătuit dintr-o măsuță plină de lumânări aprinse, pe care bunica a pus un tablou mare, negru, cu un Hristos răstignit. În fața ușii, în unghi drept cu încăperea bunicii, este camera părinților mei. La stânga, aproape de ușă, se află un cufăr pictat pe care acum îl am la New York. Apoi patul, șifonierul și un dulap cu sertare pe care-l țin la Florența. Patul pe care m-am născut este cel în care dorm când sunt la Florența. Din aceste două camere pleacă un hol, de unde se ajunge aproape imediat la ușa „salonului bun”. În salon e masa pe care o am acum la Casole și biblioteca de tip vitrină pe care o am la Florența. Mai sunt și două tablouri de ale tatălui meu: Pisoiul Mao, care se află acum în camera din Florența, șiret ca bunicul și surprins în momentul în care-și duce o lăbuță la gură, ascunzând un surâs batjocoritor; mai e și o pasăre cu picioare lungi, pictată cu unul ridicat. Pe ultimul îl țin acum în sufrageria din Casole. Salonul e întunecat, căci fereastra dă spre o curticică interioară. Holul continuă pe lângă salon și, la un moment dat, se lărgește, formând o cameră pătrată, cu un pereche pictat în frescă și un divan. Este numit „divanul îndrăgostiților”, pentru că acolo se așază și se dezmiardă mătușa Piera cu logodnicul ei, Mario. Vorbesc încet, se sărută, iar din când

Doar eu pot să-mi scriu povestea

în când ajunge la ei câte-un protest: „Nu vedeți că se uită fetița la voi?”

Încăperea cu divanul îndrăgostiților dă spre sufrageria care mi se pare imensă. În mijloc e o masă mare, iar la dreapta mai sunt două camere. Într-una, aproape goală, e o măsuță unde bunicul repară pantofii familiei. Cealaltă este camera mătușii Bianca și a mătușii Piera. Într-o zi, mă ascund sub fustele lui Piera și văd două picioare foarte urâte: scurte, grase și albe. Simt și un miros foarte puternic, pe care nu l-am simțit niciodată la mama, apoi simt o palmă care mă lovește pe obrazul stâng. Atunci intervine bunicul, care mă salvează de furia mamei și mă duce la măsuța lui. Îmi dă cuișoarele pe care le folosește pentru tălpi. Eram fascinată de faptul că bunicul repara pantofi. De aceea, în timpul adolescenței mele, adică imediat după război, am învățat să-mi fac singură pantofi. (Foloseam cauciucul de la roți. Cauciucul negru de la anvelopele mașinilor.) Și nu pricepeam de ce mama spunea:

— Nu știe ea să repare. Se vede că nu e de meserie. Ar trebui să-și ducă pantofii la un cizmar adevărat, să-i refacă tocurile!

Bunicul era foarte afectuos. Mă proteja mereu și, într-o familie unde nu se zâmbea niciodată, el era cel care surâdea mereu. În încăperea unde repara pantofii ținea un prosciuto. Era atârnat cu o sfoară de un cui în peretele din spatele mesei, iar alături se afla un cuțit. Ceilalți veneau înăuntru și-și tăiau câte o felie. Mă întrebam mereu ce gust putea să aibă acel prosciuto. Mie nu-mi dădeau niciodată.

— Îi face rău fetei, îi face rău!

Însă bunicul m-a dus într-o zi la fermă și avea o felie de prosciuto în buzunar, învelită bine într-o bucată de hârtie gălbuie.

— Ține, mi-a spus. Am tăiat-o fără să știe nimeni.

Am mușcat din ea și mi s-a părut cel mai sărat lucru pe care-l băgasem vreodată în gură.

Bunicul avea părul rar, alb și fin, iar ochii erau cei mai albaștri ochi pe care-i văzusem vreodată. Fața îi era rotundă, rozalie, corpul zvelt și mergea cu bastonul. Un baston cu mâner curbat. Cu acel baston mergea și la fermă să-mi arate puii. Dar puii nu erau pui, erau păuni. Nu-mi plăceau, pentru că aveau un glas neplăcut și se enervau când mă vedeau. Veneau spre mine cu ciocul deschis. Dar eram fascinată de felul în care își desfăceau cozile, arătându-și evantaiele verzi, pline de ochi. Bunicul continua însă să spună:

— Să mergem să vedem puii!

Mergeam pe jos, el era mai lent, așa că eu i-o luam înainte. Nu-i plăcea asta și, ca să mă oprească, întindea bastonul spre mine, cu partea cu mânerul curbat. Mă prindea de gât. N-am să uit niciodată senzația neplăcută, ba chiar îngrozitoare, a acelui mâner care mă prindea de gât, sufocându-mă. Și n-am înțeles niciodată de ce bunicul râdea când făcea asta. Dar eu îl iubeam oricum.

O iubeam mult mai puțin pe bunica, care mă iubea doar puțin și ea. Bunica nu iubea pe nimeni în afară de fiul ei, Mario: așa spuneau toți. Era foarte mică, foarte grasă și avea doar un ochi. Sau, mai bine zis, vedea cu un singur ochi. Cel bun, pe dreapta, era negru. Ciudos. Cel orb era o masă de gelatină cenușie. Orbise în adolescență, din cauza unui gest greșit cu o pereche de foarfeci. Se spunea că bunicul se simțise responsabil și că de aceea o luase de nevastă. Într-adevăr, în acea vreme, bunicul – funcționar la Finanțe – era iubitul mamei bunicii mele. Se spunea că era o femeie foarte frumoasă. Însă bunica, de pe atunci foarte urâtă, era și ea îndrăgostită de el și făcea totul ca el să priceapă asta. De exemplu, îi dăruia fotografii de-ale ei. Într-o zi, bunicul i le dăduse înapoi, toate rupte. Bunica începuse să plângă, nu mai văzuse bine din cauza lacrimilor și, din greșeală, își înfipsea foarfecile în ochiul drept. Atunci

bunicul se simțise vinovat și se căsătorise cu ea. Alții spuneau însă că o luase de nevastă ca să se răzbune pe mama ei, care îl lăsase baltă.

Circulau multe povești și despre bunicul funcționar la Finanțe. Una dintre ele zicea că bunicul ucisese un contrabandist. În Piemont. Fotografia în care bunicul era îmbrăcat cu uniforma de funcționar la Finanțe stătea în salonul bun. E cea care stă acum la Casole. Este o fotografie pictată, înfățișând un tânăr frumos, în uniformă, cu picioarele încrucișate, ca balerini în poziție de repaus, iar pe fundal, o balustradă care delimitează o grădină.

*
* *

Sufrageria cu acea masă mare dădea la rândul ei în bucătăria cu o plită pe carbuni și cu un lighean uriaș. Una dintre cele mai vechi amintiri din viața mea este cea a mamei plângând și spălând rufe în ligheanul ăla. Mama a intrat în casa din via del Piaggione la optsprezece ani, însărcinată cu mine. Tata avea cu puțin peste douăzeci de ani când ea a rămas însărcinată, iar pentru a te căsători fără acordul părinților trebuia să ai douăzeci și unu de ani. Așa că s-au căsătorit în ziua în care el împlinea douăzeci și unu de ani, dar atunci mamei i se vedea deja burta.

Nu știu nimic despre întâlnirea dintre tatăl meu și mama mea. Singurul lucru care ar putea să mă ajute să descifrez misterul nașterii mele e o frază a mamei:

— E din pricina unei pălării pline cu cireșe.

La care adăuga:

— Eu trebuia să mă mut la Paris. Cunoscușeam o persoană foarte bogată care căuta o doamnă de companie dispusă să meargă la Paris. El trebuia să emigreze în Argentina. Dar eu

mi-am cumpărat pălăria aia cu cireșe, mi-am pus-o, el m-a văzut și te-ai născut tu. Adio, Paris, adio, Argentina!

Mai știu că, pe vremea pălăriei cu cireșe, Ottone Rosai îi făcea curte mamei. Și voia să se logodească cu el – se pare că, în acea perioadă, el iubea femeile. (Mama nu a acceptat nicio dată ideea că Rosai ar fi fost homosexual și se enerva când auzea asta. „Nu-i adevărat, nu-i adevărat! Îi plăceam! Îi plăceau femeile!” Mai spunea și că el era „ditamai bărbatul”. Complet diferit de tatăl meu, care era scund și slab.) Dar mama și-a pus aceea pălărie, iar tata i-a zis: „Ce cireșe frumoase!”, și, în prima duminică, au mers la un picnic pe muntele Morello. Am fost concepută pe muntele Morello. Era o duminică de sfârșit de octombrie. Amândoi erau virgini. Din întâmplare, în acea zi, în acea duminică, mama era și fecundă. De fapt, aceea a fost și singura dată când au făcut dragoste fără să fie căsătoriți. Odată, mama mi-a spus: „După aceea, ni s-a făcut atât de frică, încât n-am mai încercat.” Însă de îndată ce mama a aflat că e însărcinată, tata s-a purtat cum se cuvine. A pus-o să-și facă valizele și-a dus-o cu el în via del Piaggione. Aici nu o voia nimeni și toată lumea se purta urât cu ea, în afară de bunicul. A devenit Cenușăreasa casei: cea care spală rufe.

— Spală, spală, îmi spunea bunica ta. Și nu voia ca noi doi să ne căsătorim.

M-am născut noaptea: eram foarte frumoasă.

— Nu erai roșie și cu pielea încrețită ca alți nou-născuți, îmi spunea mama mereu. Erai albă, cu pielea netedă, și foarte frumoasă. Și nu plângeai niciodată. Toți copiii plâng. Tu, nicio dată. Tăceai mereu. Priveai, priveai, fixai cu privirea lucrurile din jur și pe noi, mereu în tăcere. De altfel, în a opta zi m-am și speriat. Credeam că te-ai născut fără corzi vocale și te-am dus la doctor, care te-a controlat și a spus: „Nu, nu. Le are.” Apoi te-a gădilat la tălpi și ai început să râzi. Făceai: „Glu, glu.”

Atunci el a repetat: „Vezi? Le are.” Nu plângeai nici măcar când ți-era foame. Îți sugeai degetul și atât.

Am fost botezată după patruzeci de zile. Ceremonia s-a desfășurat în Biserica Ordinului Carmeliților, sub o frescă de Masaccio: izgonirea lui Adam și a Evei din Paradisul terestru. Știu bine că n-am să fiu crezută, dar când, adolescentă fiind, am văzut izgonirea lui Adam și a Evei din Paradisul terestru, am avut senzația că o mai văzusem deja cu mult timp în urmă. Și mama spunea:

— Nu ai plâns nici măcar când preotul te-a udat cu apa rece ca gheața. Stăteai liniștită și te uitai fix la Dumnezeu care-i izgonia pe Adam și Eva din Paradisul terestru.

*

* *

Personajul cel mai fascinant și mai greu de atins din familie era Bruno: intelectualul familiei, pe care bunicul îl poreclise Șaptecreiere. Bruno lucra la *Nazione*¹ și aparținea unei lumi complet diferite. Lumea celor care scriu. Nu am amintiri cu el din primii mei ani de viață. Nu reușesc să-i dau un chip. Însă îmi amintesc bine de soția lui: mătușa Gianna. Era (sau mi se părea) foarte frumoasă. Era înaltă, elegantă, purta pălărie și guler de vulpe. Avea un chip prelung și trist, machiat cu grijă, și ochi reci, imenși. Uneori venea cu câte un buchet de tran-dafiri pe care-i dădea bunicii. Dar bunicii nu-i plăceau și, într-o zi, i-a trântit pe masa din sufragerie, strigând:

1. (*La*) *Nazione* a fost fondat în 1859, la Florența. A jucat un rol semnificativ în promovarea idealurilor naționale și liberale, fiind implicat în evenimente politice cheie – unificarea Italiei, cele două războaie mondiale (poziție eminamente anti-război), reinstaurarea democrației și reconstrucția națională (n. red.).

— Ce tot atâtea flori! Mai degrabă pune-te și coase nasturii de la cămașa fiului meu!

Mătușa Gianna începu să plângă și plecă. Dar o vedeam destul de des și în casa ei din via Archibusieri, de-a lungul râului Arno¹, pentru că mama mergea să-i facă curat și mă lua cu ea.

În amintirea mea, mătușa Gianna stă mereu întinsă pe un divan din salonul care dă spre Loggia del Vasari² și fumează o țigară înfiptră într-un muștiuc foarte lung. Poartă halate roz sau azurii, lungi până la pământ, și mănâncă bomboane de ciocolată din care mie nu-mi dă niciodată. („Să nu care cumva să-i ceri!”, mă amenință mama.) Când nu mănâncă bomboane și nu fumează, stă și mângâie un motan vărgat, în timp ce citește ziarul. Și mi-amintesc că de două ori am fost cu ea într-un bar și ne-am așezat lângă un domn pe care nu-l cunoșteam. În perioada adolescenței, am recunoscut barul, e Doney, de pe via Tornabuoni. Masa e lângă peretele care dă spre stradă. Și domnul mângâie încet mâna mătușii Gianna. Pe masă, în fața lor, sunt două cupe, iar în ele un lichid roșu, vâscos. Vine un chelner cu o sticlă ciudată, apasă pe o manetă și în pahare țâșnește un jet de bule care mă fascinează.

— Mănâncă-ți înghețata, spune mătușa Gianna cu o voce joasă, diferită de cea a femeilor pe care le știu. (Vocea mamei este proaspătă, sonoră. La fel este și vocea mătușii Piera. Vocea mătușii Bianca este un pic cavernoasă. Iar cea a bunicii e mai

1. Lungarno, literal „de-a lungul Arno-ului”, toponim urban. Este un cuvânt italian care desemnează strada (sau promenada) de pe malul râului Arno, în orașele prin care trece acesta, în special Florența și Pisa (n. red.).

2. Loggia del Vasari este o galerie acoperită din Florența, parte a *Corridoio Vasariano*, construită de Giorgio Vasari în 1565 pentru familia Medici. Aceasta leagă Palazzo Vecchio de Palazzo Pitti, trecând peste Ponte Vecchio și oferind o cale protejată de-a lungul râului Arno (n. red.).

mult un bombănit. Dar cea a mătușii Gianna pare o muzică. Studiată, teatrală, diversă.) Dar în loc să-mi mănânc înghețata, mă uit la bulele din pahar. Voi înțelege într-o zi că era Campari cu sifon. Nu știu de ce sunt acolo, cu ea, la bar. Nici măcar nu vorbește cu mine și nu are grija mea, îmi spune doar să mănânc înghețata. Cred că mă folosește ca alibi pentru a se întâlni cu acel domn cu care bea lichidul roșu și care-i mângâie mâna. O fi amantul ei?

În casă se vorbește mult despre mătușa Gianna. E subiectul de conversație preferat al mătușilor Bianca și Piera, care nu pot să-o suferă pe Gianna. Spun că-i pune coarne lui Bruno, că el și-a dat seama și că ea a încercat să se otrăvească. Spun că atunci când lucrurile o iau razna, ea se prefăce că este bolnavă și se pune la pat, cu febră mare. Dar nu are febră. Și că ea, ca să pară că e bolnavă, freacă termometrul de cearșaf.

Ultima mea amintire cu mătușa Gianna e de pe Ponte Vecchio. Mătușa Gianna stă călare pe parapet, în punctul în care se află statuia lui Benvenuto Cellini. Stă de parcă ar fi pe un cal și-i spune bunicului:

— Uite, tată, mă arunc! Mă arunc, mă arunc!

Bunicul mă ține cu mâna stângă. În dreapta ține bastonul. Bate cu bastonul în caldarâm, nerăbdător, și răspunde:

— Aruncă-te, aruncă-te. Dar grăbește-te, că trebuie să duc copila acasă.

Într-o zi, mătușa Gianna s-a făcut nevăzută. Se spune că a fugit cu un locotenent la Veneția. „Deloc onorabil, deloc onorabil! Am zis eu că-i pune coarne!” Din jurnalul unchiului Bruno rezultă că necuviința s-a întâmplat în 1933. Deci eu am patru ani. După optsprezece ani aveam s-o revăd preț de-o clipă: la teatrul La Pergola din Florența. Nu îmi mai pare foarte frumoasă, dar continua să fie foarte elegantă. Pe cap are o pălărie-oară cu pene verzi-sidefate. Poartă o mantie cu guler de vulpe. Pe lângă ea, doi domni care o susțin. Pare să pășească cu greu.

Poate că e bolnavă, poate că are un picior rupt. Timp de-o secundă, ochii ei mari și reci îi întâlnesc pe-ai mei, poate că mă recunoaște, o prinde un fel de fior. Dar eu știu că l-a făcut să sufere mult pe unchiul Bruno și-mi văd de drum, prefăcându-mă că n-am recunoscut-o. După cinci ani, la Milano, urma să primesc o scrisoare prin care îi cere „nepoșelei sale” bani „pentru a-mi cumpăra cărbune”. Este o scrisoare scrisă de mână, îi recunosc caligrafia. Este elegantă ca și ea, dannunziană. Literele *a* și *o* sunt foarte rotunde și alambicate. Am fost întotdeauna fascinată de caligrafia mătușii Gianna. Semnătura mea este rodul acestei fascinații niciodată depășite. (4)

*

* *

Dormeam în Camera Cărților. Nume pe care iubiții mei părinți fără bani în buzunar îl dăduseră unei mici încăperi pline de cărți cumpărate cu greu, în rate. Deasupra raftului canapelei minuscule pe care o numeam „patul meu” se afla o carte mare cu o femeie voalată care mă privea de pe copertă. Într-o seară am apucat-o și... Mama nu voia să mă lase. Mi-a luat-o din mână imediat ce m-a văzut.

— Rușine să-ți fie! Asta nu e pentru copii!

Însă mi-a dat-o înapoi.

— Citește, citește. E bine oricum.

Așa că *O mie și una de nopți* au devenit poveștile copilăriei mele și, de atunci, fac parte din patrimoniul meu livresc. (5)

Stătea într-o vitrină, împreună cu multe alte cărți cu copertă roșie. În acea perioadă, cărțile erau jucăriile mele. Și acea vitrină era paradisul meu interzis, pentru că mama nu-mi dădea voie s-o deschid.

— Sunt cărțile tatălui tău, sunt cărți pentru oameni mari, nu pentru copii, îmi spunea.

Mama era convinsă că un copil ar trebui să rămână cât mai mult timp copil. Așa că selecționa riguros ce citeam, îmi permitea doar ce socotea ea că ar fi inofensiv pentru inocența unei fete de doisprezece ani: De Amicis, Salgari, Verne. Și, după părerea ei, acea vitrină conținea pericole, capcane: *Război și pace*, *Crimă și pedeapsă*, *Memoriile lui Casanova*. Ba ultima avea chiar și ilustrații îngrijorătoare. Urma să aflu mai târziu, când eram deja mare. Iată de ce titlurile acelea nici nu se vedeau în primul rând. În rândul din față erau doar volumele cu copertă roșie și eu la ele visam, nu la celelalte. Erau frumoase pentru că erau misterioase. Și pentru că, de obicei, numele autorului era un nume care se pronunța ca un acces de tuse, apoi ca și cum ai scoate limba: Jack London.

Canapeluța mea se afla chiar în fața paradisului interzis, iar în acea zi eram bolnavă. Deodată, cineva a deschis ușa, a spus „citește-o pe asta” și în mâinile mele a căzut o carte cu coperta roșie. Am luat-o cu aviditatea cu care se prinde un cadou așteptat prea mult timp. Era o carte de Jack London, *Chemarea străbunilor*. Am răsfoit-o cu delicatețea cu care atingi un voal. Hârtia era groasă, grea, aproape ca un carton. A doua pagină spunea că volumul fusese editat de Romantica Editoriale Sonzogno, cu scopul de a publica în Italia romanele de mare succes la prețuri modice: prețul cărții era de patru lire și cinci-zeci. Am sorbit încet-încet primele rânduri, iar ele mi-au oferit mii de promisiuni.

M-am îndrăgostit imediat de Buck. Și dragostea a fost atât de intensă, încât m-am despărțit de el doar în zori, în momentul în care m-a abandonat ca să fugă pe urmele lupilor, devenit el însuși un lup. Mama bodogănea din camera alăturată: